

לשכת נשיא הרפובליקה הפדרלית של גרמניה

הנאום באינטרנט:
www.bundespräsident.de

עמוד 1 מתוך 3

נשיא הרפובליקה הפדרלית של גרמניה פרנק-וולטר שטיינמאייר
בטקס הזיכרון המרכזי לרגל מלאת 80 שנה
לפרוץ מרד גטו ורשה
ב-19 באפריל 2023
בוורשה/פולין

"זייט געזונט חברים און פריינט, זיי געזונט אידיש פאלק, דארלאזט נישט מער צו
אזעלכע חורביונס"

[היו שלום חבריי, היה שלום עם יהודי. אל תאפשרו לחורבן כזה להישנות!]

קשה לדבר אליכם כאן היום, במקום בו היה פעם גטו ורשה. ולכן אין אני רוצה לפתוח
במילים שלי, אלא לתת לאחת מגיבורות הגטו לדבר, ולהשמע בשפה שיהודיות
ויהודים כה רבים דיברו כאן בוורשה, בפולין, באירופה. השפה שהגרמנים רצו לבער.
הציירת גלה סקשטיין הותירה לנו מילים אלה, כצוואתה המטלטלת, לפני שהיא ובתה
הקטנה מרגלית גורשו לטרבלינקה.

קשה לבוא לכאן כגרמני וכנשיא גרמניה, ועם זאת זה הכרחי ונחוץ לעשות זאת.
הפשעים המתועבים שגרמנים ביצעו כאן ממלאים אותי בבושה עמוקה. אולם בו זמנית אני
חש הכרת תודה וענווה על כך שאני זוכה ליטול חלק בהנצחה זו, כראש מדינה גרמני ראשון
אי פעם.

כבוד הנשיא דודה, אני מודה לך על ההזמנה. חשוב לי עד אין קץ לזכור עם כולכם
ביחד, להיות שותף בטקס הזיכרון היום, יחד עמך ועם בני ארצך, יחד עמך, הנשיא הרצוג
הנכבד, עמכם ביחד, מריאן טורסקי הנכבד, קריסטינה בודניצקה הנכבדה, ואלז'ביאטה
פיקובסקה הנכבדה.

כנשיא גרמניה, אני ניצב מולכם היום ומרכין ראשי בפני הלוחמים האמיצים בגטו
ורשה. אני מרכין ראשי בפני המתים ביגון עמוק.

"הימים הקרים הראשונים גורפים במטאטא ברזל את אלה שכבר עכשיו חיים
ברחובות, שמכרו את כל בגדיהם והם תשושים כזבובי הסתיו. חסרת תכלית היא החיוניות
המופלאה של יהודי ורשה. הם זועקים ומשיבים מלחמה שיערה עד הסוף, עד השעה והדקה
האחרונות, אולם שעה ודקה אלה בוא תבאנה".

רחל אוירבך, שנאלצה בעצמה להתגורר בגטו, רשמה שורות אלו ביומנה. כמה כאב
טמון במשפטים הספורים הללו. כמה עצב. וכמה שיקול דעת וכוח בו בזמן. רחל אוירבך
ידעה שיהודי ורשה אבדו. אנו חבים לרישומים שלה ושל חבריה בארכיון רינגלבלום את כל
שידוע לנו על הזוועות שביצעו כאן הנציונל-סוציאליסטים וגם את הזיכרונות מהעולם שהם
הכחידו.

"עיר מחורבת ועם מחורב", כתבה רחל אוירבך. חלחלה עוברת באדם הקורא על
הזוועות שסבלו החיים מאחורי חומות הגטו הגבוהות. זהו דין וחשבון מהגיהנום. אך מטלטל
באותה מידה לקרוא גם על הכוח, האנושיות, האומץ, שכה רבים דבקו בהם. אפילו אהבה
הייתה בגטו, כפי שסיפר מארק אדלמן הדגול באופן כה נוגע ללב.

כתובת לשכת הנשיא
ברלין 11010
טל' 030 2000-2021
פקס 030 1810200-2870
דוא"ל PRESSE@BPRA.BUND.DE
אתר WWW.BUNDESPRÄSIDENT.DE

האנשים שהתקבצו סביב מרדכי אנילביץ', מארק אדלמן, יצחק צוקרמן ורבים אחרים, גיבורות וגיבורי גטו ורשה, גילו אומץ בלתי ישוער באפל שבלילות. הם חפצו להיות דוגמה למופת: לשמור על כבודם כבני אנוש לנוכח המוות הוודאי. הם התקוממו מול העוול הנורא, מול השרירותיות, מול הטרור ומול הטבח. אומץ לבם הקרין מעבר לוורשה והשרה אומץ בלב אחרים. האומץ שלהם מאיר גם את ההווה שלנו היום.

רחל אוירבך ומארק אדלמן היו בין הניצולים הבודדים מהגטו. לאורך כל חייהם הם ראו במתן העדות שליחות. רחל אוירבך בישראל, מרק אדלמן כאן בפולין. "אנו ששרדנו מותירים לכם זאת כדי שהזיכרון [...] לא יאבד." הם ציוו לנו זאת: לשמר את הזיכרון ולהעבירו הלאה. כדי שמה שקרה פעם לא יישנה, כמו שאמר פרימו לוי הדגול. זאת המשימה המוטלת על כתפיו. זו המטלה לה התחייב "מוזיאון פולין": לשמר את זיכרון החיים היהודיים בפולין ובאירופה. חיים יהודיים שמשגשים שוב וימשיכו לשגשג גם בעתיד.

לכן כל כך חשוב שנזכור. לכן כל כך חשוב שאנו הגרמנים נזכור. גלה סקשטיין, רחל אוירבך, מרק אדלמן, מרדכי אנילביץ', עמנואל רינגלבלום, מי מכיר את שמם בגרמניה כיום? הפשעים שביצעו הגרמנים כאן בפולין הכבושה, כאן בגטו ורשה, ראויים למקום נכבד יותר בזיכרוננו.

לכן כל כך חשוב לי להיות כאן היום עמכם ובינכם. אני נמצא כאן היום כדי לומר לכם: אנו הגרמנים מודעים לאחריות שלנו ומודעים למשימה שהורישו לנו השורדים והחללים. אנחנו מקבלים אותה על עצמנו. עבורנו הגרמנים, לאחריות הנובעת מההיסטוריה שלנו אין תאריך תפוגה. היא נותרת לנו כתזכורת וכמשימה להווה ולעתיד.

גרמנים פלשו לפולין. ב-1 בספטמבר 1939 הם תקפו את ויילון. זו הייתה תחילתה של מלחמת העולם השנייה, לפני ארבע שנים ציינו זאת יחד בויילון וכאן בוורשה. מלחמה שעלתה בחייהם של הרבה מעל ל-50 מיליון איש, ביניהם מיליונים רבים של פולניות ופולנים. מלחמה שהפכה למלחמת השמדה רצחנית כאן ובמזרח אירופה. מלחמה שהובילה לברבריות.

גרמנים היו אלה שתכננו וביצעו בקפידה את השואה, הפשעים נגד האנושות. גרמנים רדפו, שיעבדו ורצחו את יהודיות ויהודי אירופה, את יהודיות ויהודי ורשה, באכזריות שמילים לא ישכילו לתארה ובחוסר אנושיות. העובדה שמוצאו של האחראי העיקרי להרס הגטו, יירגן שטרופ, הטובח האכזרי והציני, הוא דווקא בעיר הולדתו דטמולד, הנו צרוף מקרים היסטוריים. אך צירוף מקרים זה הוביל אותי לעסוק במהלך חיי שוב ושוב בגיהינום שהיה גטו ורשה, בגורל הנספים, בפושע השטני ועוזריו. ואמת היא גם שרק מתי מעט מהפושעים אולצו לתת את הדין על מעשיהם לאחר המלחמה.

אני עומד מולכם ומבקש מחילה על הפשעים שביצעו גרמנים כאן.

הנשיא היקר דודה, הנשיא היקר הרצוג, אנשים רבים בשתי מדינותיכם, בפולין ובישראל, הושיטו לנו, הגרמנים יד לפיוס, למרות הפשעים הללו, למרות הפשע נגד האנושות, השואה. איזו מתנה יקרה לאין שיעור זו הייתה! מתנה שלא היינו יכולנו לצפות לה ושלא הייתה לנו כל זכות לצפות לה. מתנה זו היא שאפשרה מלכתחילה למדינותינו, פולין וגרמניה, ישראל וגרמניה, לקיים ביננו חברות הדוקה בימינו. ידידות זו בין מדינותינו - היא באמת מעשה ניסים! זהו נס לנוכח הפשעים חסרי התקדים של הגרמנים, והיא גם מעשה ידם של הדורות הקודמים שנשאו באחריות לפנינו; מלאכתם האמיצה והמפרכת של ישראלים, פולנים וגרמנים שהושיטו האחד לרעהו יד ובנו גשר מעל לתהומות העבר, למען עתיד טוב יותר.

75 שנה לאחר הקמת מדינת ישראל, כמעט 60 שנה לאחר מכתב הבישופים הפולנים, יותר מ-50 שנה לאחר כריעת הברך של ווילי ברנדט כאן בכיכר זו, כמעט 40 שנה לאחר הביקור הממלכתי הראשון מצד ישראל בגרמניה, של אביך חיים הרצוג, עומדים אנו היום כאן, אנדז'יי היקר, בז'י היקר, במקום היסטורי זה, לזכר הנרצחים ומתוך אחריות כלפי נס הפיוס. יודע אני כי שלושנתו מאוחדים במחויבות הזו: אנו מצווים ואנו רוצים לשמר את נס הפיוס ולהוביל אותו אל העתיד.

הלקח החשוב ביותר שההיסטוריה מלמדת אותנו הוא: לעולם לא עוד! Nigdy więcej!
Nie wieder! לעולם לא עוד קנאות גזענית, לעולם לא עוד לאומנות חסרת מעצורים, לעולם
לא עוד מלחמת תוקפנות ברברית. לעולם לא עוד, על מילים אלה מושתתת אירופה
המשותפת שלנו. אנו, הזוכרים היום כאן יחדיו, שותפים לאמונה בעתידנו המשותף ובערכינו
המשותפים: תחולתו של המשפט הבינלאומי הפומבי, דו-קיום בשלום לכל בני האדם
בחירות ובדמוקרטיה.

ולדימיר פוטיין שם ללעג ערכים אלה עם המתקפה הבלתי חוקית שלו על מדינה שכנה
שפניה מועדות לשלום ובה משטר דמוקרטי והרס את יסודותיו של הסדר הביטחוני האירופי
שלנו. נשיא רוסיה הפר את החוק הבינלאומי, קרא תיגר על גבולות, ביצע גזל קרקעות.
המלחמה הזו גורמת לתושבי אוקראינה סבל בל-יתואר מאלימות, הרס ומוות.

אתם בפולין, אתם בישראל, יודעים, בשל ההיסטוריה שלכם, שיש להיאבק למען
החירות והעצמאות ולהגן עליהן. אתם יודעים עד כמה חשוב שהדמוקרטיה תישאר לעמוד
על כנה, חסינה ואיתנה.

אולם גם אנו, הגרמנים, למדנו לקחים מההיסטוריה שלנו: לעולם לא עוד. מכך
משתמע כי אסור שתהיה מלחמת תוקפנות פושעת באירופה, כמו זו של רוסיה נגד
אוקראינה. לעולם לא עוד, משמעו: אנו ניצבים איתנים לצדה של אוקראינה - יחד עם פולין
ועם בעלות בריתנו האחרות. אנו תומכים באוקראינה מבחינה הומניטרית, פוליטית וצבאית
- יחד עם פולין ובעלות בריתנו. לעולם לא עוד, משמעו שאנו, הדמוקרטיה הליברליות,
חזקות כשאנו מאוחדות ופועלות ביחד.

לכך אני מתכוון כשאני מדבר על אחריותנו לאור ההיסטוריה. אנו הגרמנים נישא
בכובד ראש באחריות לשמירה על השלום והחירות. ואני משוכנע כי מדינתנו, כי
הדמוקרטיה הליברליות שלנו, התקרבו עוד יותר בחודשים האחרונים, וכי יסודות הידידות
שלנו חזקים אף יותר מפעם.

כאן בכיכר זו, ליד אנדרטת הכבוד למרד גטו ורשה, אני עומד לפניכם אבל ונכלם. אני
מכיר באחריותנו לפשעי העבר ובאחריותנו לעתיד המשותף!

תודות לבביות.